

CULTURA

Artur Bladé, biografiat

Una de les més notables novetats literàries de tardor a la nostra Il·lerca-vònia lletrada ha estat la biografia d'Artur Bladé i Desumvila (Benissanet 1907-Barcelona 1995). El jove historiador canareu Josep Sancho, la trajectòria investigadora del qual en l'àmbit històric i literari promet d'allò més, ha sabut configurar un estudi esplèndid i molt detallat, que li ha permès realitzar un acurat retrat de la vida d'un dels més notoris memorialistes de la literatura catalana, cronista de l'exili i cantor en prosa (poètica) de la Ribera d'Ebre.

A partir dels anys de noiesa a la petita vila de Benissanet, que vivia de cara a un riu que a voltes sortia de marre, un malaurat drama familiar va forçar la seua separació per sempre dels progenitors que van emigrar a l'Argentina. La seua estima pels iaïos materns, sobretot el mestratge del iaïo Enric Desumvila, va convertir la família en el marc ideal del seu creixement en l'àmbit llibresc i intel·lectual amb una edat molt jove.

Bladé comença a publicar poemes i articles a partir dels 17 anys a l'històric setmanari gandesà catalanista *El Llamp* (1921-1934). Sancho

ens fa cinc cèntims d'aquestes vicissituds que marcaren la seua creixença i que el portaren a altres capçaleres històriques de la premsa riberenca com *La Riuada* (1927-1930) i *L'ideal de l'Ebre* (1931-1933). La seua introducció al món del catalanisme polític va arribar de la mà de Martí Rouret, un mestre empordanès que va obrir una acadèmia d'ensenyament laicista a Móra d'Ebre. Va realitzar una molt destacada carrera política que el va portar a ser nomenat conseller de Sanitat i Assistència del govern de la Generalitat per part del president Lluís Companys i Jover.

Sancho té l'habilitat de quedar-se amb els detalls, fet que li permet narrar d'una manera amena i entenedora tots aquests anys i·lusionants de la II República, marcada a Catalunya per la supremacia política d'ERC, el partit de tota la vida del gran escriptor benissanetà. Personalment, també he pogut fer una aportació al coneixement d'aquests anys de la seua formació política i literària amb l'estudi *L'Entramata literari del primer Bladé*.

El sagnant conflicte bèl·lic havia de trencar tantes coses. Com milers de

perdedors republicans de la guerra, va creuar la ratlla que el portava a la ruta incògnita pel coll d'Ares. Va fer-se realitat la gran diàspora, la fugida desesperada de persones que ho havien perdut tot. Finalment va fer cap a la ciutat de Montpeller, a la Provença, bressol de tants cànctics medievals en llengua occitana, a la residència d'intel·lectuals on va poder conèixer grandíssimes personalitats de les lletres catalanes com Antoni Rovira i Virgili, Pompeu Fabra o Francesc Pujols. Sancho ens detalla la seua íntima relació amb aquestes patums de la intel·lectualitat nostrada, que varen ser els seus grans mestres. A la històrica ciutat provençal va perfeccionar el francès, va nodrir-se literàriament amb tota mena de lectures, i va aprendre de les impagables lliçons dels mestres de lletra i vida esmentats.

El general Lorenzo Cárdenas obria les portes de Mèxic de bat a bat als exiliats republicans. L'Orfeo català, situat al carrer d'Uruguai de la capital, esdevindria la institució cultural per excel·lència que va donar cabuda a associacions teatrals, club de futbol (presidit per l'escriptor jesu-

senc Joan Cid i Mulet), seu editorial. Bladé va realitzar una brillantíssima trajectòria literària (guanyador de diverses edicions dels Jocs Florals de l'exili), fins al seu retorn a la Catalunya franquista als anys 1960. La seua decepció en tornar al país i trobar-lo privat de llibertats, amb una llengua i cultura menyspreada i arraconada, va ser enorme. Els literats de la diàspora, en tornar a la terra, se sentien justament desarrelats.

L'amic Josep Sancho ha realitzat un treball de recerca extraordinari. De fet, crec sincerament que es tracta d'una de les biografies més completes de què disposa la literatura catalana, justament en un gènere que darrerament ha vist publicades excel·lents biografies com les de Salvador Espriu i Josep Benet, del qual són autors els periodistes barcelonins Agustí Pons i Jordi Amat respectivament. Resulta tot un goig que puguem afirmar que la biografia d'Artur Bladé sigui d'aquesta categoria. Hauriem d'afegir-hi la impecable edició habitual de Cossetània Edicions de Valls, que li dona llustre igualment.

Emigdi Subirats
escriptor

Un dels grans biògrafs de la literatura ebrenc i catalana va ser el gran Sebastià Juan Arbó (la Ràpita 1902-Barcelona 1984), amb els seus magnífics estudis biogràfics sobre Verdguer (la millor mai publicada del poeta de Catalunya), Pio Baroja, Cervantes o Oscar Wilde. És de remarcar, doncs, que el segon gran autor ebrenc del segle XX ha rebut un estudi biogràfic que ens aclareix molts aspectes de la seua vida. El llegat de l'autor es troba a l'Arxiu Històric de la Ribera d'Ebre i a disposició de tothom que s'hi vulgui capbussar.

És el segon llibre de Josep Sancho, després de la publicació d'*El Marcel·linisme a les Terres de l'Ebre* (1914-1939), un altre estudi de pes. La seua projecció és veritablement envejable, segur que ens continuarà aportant notables investigacions històriques i literàries.